

Pasaules Dabas fonds izveido brīvprātīgo kustību

Mācībās *National Oilex*, ko Mērsragā rīkoja Jūras spēku Krasta apsardzes dienests, par novērotāju 29. jūlijā kļuva arī Kurzemieks. Tika imitēta 10 m³ degvielas noplūde pie Baltijas jūras krastiem, un šo vielu savākt palīgā devās kuģi *Varonis* un *Astra*. Šis mācības no citām atšķirās ar to, ka tika pieaicināti jaunas brīvprātīgo kustības pārstāvji.

NACIONĀLAIS DZĪVNIKU AIZSARDZĪBAS PLĀNS PAREDZ VAIRĀKU LĪMEŅU SITUĀCIJAS.

- **Pirmā** – ar dabas piesārņojumu tiek galā pašvaldība, kuras teritorijā tas noticis.
- **Otrā** – nacionāla līmeņa situācijā pašvaldība viena galā netiek, tiek iesaistīti brīvprātīgie un Valsts vides dienests (VVD).
- **Ir domāts brīvprātīgos lūgt talkā tad, kad naftas piesārņojums nonācis krastā, nosēdies uz smiltīm un akmeņiem.** Bet jābūt notikušām mācībām, lai cilvēki zinātu, kāds apgērbs velkams, kāds inventārs vajadzīgs. Tiek lūgots, kāda līmeņa speciālisti varētu nodemonstrēt, kas jāvelk mugurā, kad dodas vākt naftas produktus, kā pēcāk apgērbu pareizi izvest, jo tas ir darbs ar bīstamajiem atkritumiem. Arī nosmērējušies putni jāķer un jātur pareizi – bez priekšzināšanām to izdarīt grūti.

JA JŪRĀ NOPLŪST DEGVIELA

Mācībās Mērsraga ostas akvatorijā scenārijs paredzēja, ka Baltijas jūrā ir saskrējušies tankkuģis *Malta* un sauskravas kuģis *Henriks*. Pēdējais turpina kustību uz Rīgas ostu, bet *Malta* informē par nodomu nostāties Mērsraga ostas enkurvietā, lai apskatītu kuģa korpusu. Tiek konstatēts, ka jūrā un ostas akvatorijā noplūst degviela. Uz negadījuma vietu dodas Jūras spēku kuģi *Astra* un *Varonis*, no Rīgas izbrauc specializētā tehnika naftas produktu savākšanai. Izplūdušo degvielu ierobežo ar speciālām bonām, kas neļauj tai pārvietoties pa ūdens virsmu, bet savāc ar *skimmeriem**, ko piestiprina pie krasta apsardzes kuģu bortiem. Tie izskatās kā rotējošas birstes, kas griežoties vielu savāc un nogādā tvertnēs. Valstī noteiktā kārtība paredz, ka šādu piesārņojumu jūrā savāc Jūras spēki, kam ir speciāla vienība, bet, ja piesārņojums izskalots krastā, par savākšanu atbild Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests (VUGD). Kā *Kurzemiekam* sacīja Krasta apsardzes dienesta operatīvās nodaļas vides pārvaldes speciālists Ojārs Gerke, šis būtu brīdis, kad palīgos varētu aicināt brīvprātīgos, kurus Latvijā reģistrējis Pasaules Dabas fonds (PDF).

BŪS JĀAPGŪST ZINĀŠANAS

Pēc M.Jentgenas ieceres, kad brīvprātīgie būtu apguvuši zināšanas, kā pareizi rīkoties, varētu organizēt plašākas mācības kopā ar VUGD, Valsts vides dienestu (VVD) un Jūras spēkiem. Tieši zināšanu neesamība ir iemesls, kāpēc VUGD ar brīvprātīgajiem sadarbojas nelabprāt, jo ir uzskats, ka cilvēki no malas tikai traucēs strādāt. PDF pārstāve uzsver: līdz šim nav bijis iespējas dienestiem pierādīt, ka izglītoti brīvprātīgie ir labs atspāids un darbu neapgrūtinā. Vislielākais atbalsts esot jūtams no Jūras spēkiem un VVD. „Mums tuvākie speciālisti atrodas Somijā, tur ir aptuveni 10 000 brīvprātīgo, kuri vada mācības, sadarbojas ar Sarkano Krustu. Latvijā diemžēl tādu ekspertu nav,” secina M.Jentgena.

Viņa arī atzīst: lai brīvprātīgie spētu sevi pierādīt kā efektīvus palīgos, ne vienmēr tas izdarāms mācībās, jo bieži vien šādi kustības diemžēl notiek tikai tad, kad nelaide tiešām notikusi. Tāpat mācības jāizplāno tā, lai uz tām tiktu vairāk interesentu, jo, kā pierādā Mērsragā rīkotās, kurās ikviens varēja piedalīties kā novērotājs, darbdienās reti kurš var tik.

Naftas produktu savākšanas mācībās iesaistīts arī Jūras spēku kuģis *Varonis*.

Skimmeris jeb naftas produktu savākšanas ierīce, kas atgādina rotējošu birsti.

Jūras spēku kuģa *Astra* apkalpe pie bortiem izliek naftas produktu savākšanas ierīces.

LAI REAĢĒTU JEBKURĀ BRĪDĪ

Tā kā Latvijā tas ir jaunums, tiek meklēts finansējums, lai mācībās iesaistīti tik daudz brīvprātīgo, lai visā Baltijas jūras piekrastē, kā bijis pietiekama pamatojuma prasīt naudu no Eiropas resursiem. Lielas

cerības tiek liktas uz to, ka citā projektā jau šogad varētu tikt iesaistīts eksperts no Somijas un mācības notiktu. PDF pārstāve atklāj, ka ir uzzaicinātu speciālistus, jo pirms nacionālā plāna apstiprināšanas nav bijis pietiekama pamatojuma prasīt naudu no Eiropas resursiem. Lielas

tiks veidota struktūra un izvēlēti līderi, kuri spētu koordinēt novadu cilvēkus. M.Jentgena cer, ka Latvijā šī kustība pletīsies plašumā un pavisam drīz par dabas katastrofu likvidēšanu atbildīgie dienesti ar tiem rēķināsies kā ar reāliem palīgiem. * *Skim* (angļu val.) – *nosmelt*

Kā novērotāja mācībās piedalās arī Pasaules Dabas fonda Baltijas jūras un saldūdens programmas vadītāja Magda Jentgena, kura Latvijā koordinē brīvprātīgo kustību.

„Ir plāns iesaistīt tik daudz brīvprātīgo, lai visā Baltijas jūras piekrastē, kā arī iekšzemē būtu vairāk to, kuri gatavi reaģēt jebkurā brīdī.”

Alberta Dintera teksts un foto

Ciņā pret maliķiem spēkus apvieno

Neilgi pēc jaunās tehnikas saņemšanas pie Skrundas pašvaldības likumsargiem viesojās Valsts vides dienesta (VVD) inspektori, kuri iegādāto novērtēja atzinīgi, parādīja piemērotākās vietas laivas ielašanai Ventā un izceļšanai, kopā apskatīja arī Šķerveli, Lētižu, Koju – upes, kurām rudenī, kad sākas lašveidīgo nārsts, jāpievērš pastiprināta uzmanība.

Jau ziņojām, ka Skrundas pašvaldības policija ar Zivju fonda atbalstu tikusi pie vērā ņemama tehniskā papildinājuma – laivas ar iekšdedzes motoru, piekabes, kvadracikla, drona un citas tehnikas ūdenstilpju uzraudzībai.

„Līdz šim varējām strādāt tikai krastā – pārbaudīt, vai maksšķerņiem līdzī ir dokumenti,” saka policijas vecākais inspektors Andis Doniņš. „Nu jau mums ir tāda tehnika, ka varēsim redzēt to, kas notiek upēs, piebraukt tajās vietās, kur ar auto nevar piekļūt. Arī drons dos nenovērtējamu atbalstu, jo varēsim pārbaudīt plašas teritorijas, tur neiebraucot. Tas ietaupīs laiku.”

A.Doniņš atzīst, ka iepriekš ūdens resursu kontrolēti lielākoties pilsētas robežās, kad no iedzīvotājiem saņemti signāli par iespējamām nelikumībām. Nu darbības lauks ievērojami paplašināts. Vēl tiks nokārtotas laivas vadīšanas tiesības, arī dronu lidoņāt jāiemācās. Sākoties lašveidīgo nārstam, darbs būs jāplāno citādi un būs dienas, kad viņš un kolēģis Aleksandrs Demčenko pilsētā neatradīsies. Bet iedzīvotājiem par kārtību uztraukties nevajagot, jo par pārkāpumiem var ziņot arī Valsts policijai, kam ir tiesības braukt uz jebkuriem izsaukumiem. Zināšanas par administratīvo pārkāpumu procesa uzsākšanu palīdz papildināt gan pašu iegādātā literatūra, gan VVD inspektori, ar kuriem jau izveidojusies lieliska sadarbība.

„Lasis un taimiņš ir ļoti iecienīta zivs,” saka Liepājas reģionālās vides pārvaldes galvenais inspektors Jānis Sprugevics. „Taimiņiem patīk nārstot mazajās, lašiem – lielajās upēs. Lai visas vietas kontrolētu pilnvērtīgi, ir svarīgi, ka iesaistās arī pašvaldība un ka kopīgiem spēkiem tas notiek regulāri, nevis reizi nedēļā.”

Skrundas novadā pārkāpēji tiek noķerti katru sezonu. Dažus gadus malu zvejnieku aktivitāte ir lielāka, citgad mazāka. Ļoti svarīgi ir cītīgi uzmanīt Šķerveli, Lētižu un Koku, jo tās iekļautas lašupju sarakstos. Tieši tamdēļ VVD inspektori kopā ar pašvaldības policistiem un novada vadību apskatīja pārbaudāmās vietas, lai visiem skaidrs, cik tās ir plašas.

SPECIĀLISTA KOMENTĀRS

Ārstniecības augi zivsaimniecībā

Tūkstošiem gadu visas pasaules civilizācijas dažādu slimību ārstēšanai ir izmantojušas ārstniecības augus. Senākie rakstiskie pierādījumi par to atrasti apmēram 5000 gadu vecās šumeru māla plāksnēs. Mūsdienās interese par šo augu lietošanu gan cilvēku, gan veterinārajā medicīnā palielinās zāļu blakusparādību un augošu izmaksu dēļ.

Zivsaimniecībā vairākos simtos pētījumu pierādīta ārstniecības augu pretstresa, imūnstimulējošā, baktericīdā un pretparazitārā efektivitāte. Šo augu lietošanas veids ir atkarīgs no vēlamā efekta un paša auga īpašībām. Tiek taisīti pulveri, ekstrakti, ko var piejaukt pie barības (orālā lietošana) vai ūdens (ārstnieciskā vannošana), var injicēt (balstoties pētījumos). Zinātniskajās publikācijās izpētīts vairāk nekā 250 augu sugu.

Pasaules statistika rāda, ka visplašāk lietoti augi no lūpziežu dzimtas (*Lamiaceae*).

Tai pieder piparmētra, salvija, baziliks, lavanda, rozmarīns, majorāns, izops un melisa. Tad seko tauriņziežu dzimtas (*Fabaceae*) augi: amoliņš, sarkanais un baltais aboliņš, lucerna u.c. Ne mazāk tiek izmantoti augi no kurvjziežu (*Asteraceae*) un eiforbiju (*Euphorbiaceae*) dzimtas. (Turpmāk vēl.)

Skrundas pašvaldības policijas laiva pirmo reizi tiek nolaista Ventā.

Liepājas reģionālās vides pārvaldes galvenais inspektors Jānis Sprugevics atzinīgi novērtē Skrundas pašvaldības policijai iegādāto tehniku, tostarp novērošanas iekārtas.

Valsts vides dienesta inspektors Viesturs Cimermanis un pašvaldības policisti Andis Doniņš un Aleksandrs Demčenko apspriež uzraugāmās teritorijas.

Olga Revina, zinātniskā institūta BIOR zivaudzētavas Tome Pelču filiāles veterinārārste

